

Le serpent est parfois représenté avec des traits humains. Ici une sculpture de Giovanni della Robbia (1515).

Le zèle dangereux d'Adam et Eve

Une transgression en trois temps

Concernant la première transgression de l'humanité, les sages mettent en avant la bonne foi d'Adam et Eve.

Cependant, cette bien-pensance s'est retournée contre eux par l'entremise du serpent.

בראשית פרק ב'

^ב וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה, אֶל-הַנָּחָשׁ: מִפְּרִי עֵץ-הַגֶּן, נֹאכַל. ^ג וּמִפְּרִי הָעֵץ, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֶּן--
אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא תִגְעוּ בוֹ: פֶּן-תָּמּוּתוּן. ^א וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ, אֶל-
הָאִשָּׁה: לֹא-מוֹת, תָּמּוּתוּן.

Genèse Chapitre 2

² La femme répondit au serpent: "Les fruits des arbres du jardin, nous pouvons en manger;
³ mais quant au fruit de l'arbre qui est au milieu du jardin, Dieu a dit: Vous n'en mangerez pas, vous n'y toucherez point, sous peine de mourir." ⁴ Le serpent dit à la femme: "Non, vous ne mourrez point ;

רש"י

וְלֹא תִגְעוּ בוֹ. הוֹסִיפָה עַל הַצְּוִי לְפִיכָךְ בָּאָה לְיָדֵי גֶרְעוֹן הוּא שֶׁנֶּאֱמַר אֶל תּוֹסֵף עַל דְּבָרָיו:
לֹא מוֹת תָּמּוּתוּן. דְּחָפָה עַד שֶׁנִּגְעָה בּוֹ אָמַר לָהּ כִּשֶׁם שֶׁאֵין מִיָּתָהּ בְּנִגְיָעָה כִּךָ אֵין מִיָּתָהּ בְּאֲכִילָה (בְּרֵאשִׁית רַבָּה):

Rachi

"**Vous n'y toucherez point**": elle en a rajouté à l'ordre qu'elle avait reçu. C'est pourquoi elle en viendra à lui ôter [de son efficacité] (Genèse Rabah 19,3). Aussi est-il écrit: "N'ajoute pas à Ses paroles" ([Proverbes 30,6](#)).

"**Vous ne mourrez point**": il l'a poussée jusqu'à ce qu'elle touche l'arbre, puis il lui a dit: "Puisque tu n'es pas morte de l'avoir touché, tu ne mourras pas d'en avoir mangé !"

תורה תמימה

ולא תגעו בו. אמר חזקיה, מניין שכל המוסיף גורע, שנאמר אמר אלוהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו (סנהדרין כט).
הקב"ה לא הזהירה על הנגיעה והיא בעצמה הוסיפה, ומתוך כך נסתבב גרעון שדחף הנחש את חוה על האילן עד שנגעה בו, אמר לה, ראי שאין מיתה על הנגיעה וכך לא תמותי אף על האכילה.

Tora Temima

"**Vous n'y toucherez point**" : 'Hizkia dit : d'où sait-on qu'en ajoutant l'on affaiblit ? Le verset dit : "Dieu a dit: vous n'en mangerez pas, vous n'y toucherez point" (Traité Sanhédrin 29a). Dieu n'a pas mis en garde de toucher, c'est elle-même qui l'a ajouté. Cela a causé un affaiblissement (de l'injonction) car le serpent a poussé Eve vers l'arbre de manière à ce qu'elle le touche puis lui a dit : "vois-tu, tu n'en es pas morte, ainsi tu ne mourras pas en mangeant non plus".

אור החיים

ותאמר האשה וגו'. נתחכמה להשיב לכל הנשמע מדבריו כפי מה שפירשנו [...] לצד פחיתותו אסרו הבורא, והוא אומרו פן תמותון כי יש בו בחינת מות, והאלהים אמר לנו לא תאכלו וגו' פן תמותון. ולהשכילך במכוון יש לך לדעת כי כל אשר יצוה ה' עמו לא צוה ה' דבר לצד ההורמנא והנקמה אלא הכל לסיבת הרחקת הנזק והקרבת התועלת [...] ויפה דנה והוא אומרה מכל עץ הגן נאכל, פירוש, הרי זה מגיד כי חפץ ה' להטיב לצד הרצון, ומזה אתה למד כי מה שמנענו מזה הוא לצד הרחקת הנזק. והוסיפה לומר ולא תגעו בו הגם שלא נאמר בדברי ה', חשבה כיון שהמניעה היא לצד שלא תסתכן מעתה כל מה שתוסיף להרחיק מבחינת המזיק כן ראוי לעשות.

Or Ha'haïm

"**La femme répondit**": elle accepta le défi intellectuel et répondit à toutes ses allégations comme nous l'avons expliqué [...] c'est à cause de sa moindre importance que le Créateur l'a interdit en disant : "sous peine de mourir", car il porte en lui la mort et Dieu nous a dit : "Vous n'en mangerez pas, vous n'y toucherez point, sous peine de mourir".
Pour que tu comprennes de manière juste, tu dois savoir que tout ce que Dieu ordonne, ce n'est pas par ruse ou vengeance mais pour mettre l'homme à distance des dommages et le rapprocher de la finalité [...] et elle (Eve) a bien évalué en affirmant : "Les fruits des arbres du jardin, nous pouvons en manger", c'est-à-dire que cela sous-tend l'idée que Dieu désire faire le bien, ainsi il nous a interdit cela pour nous éloigner d'un dommage. Elle a ajouté : "vous n'y toucherez point" bien que Dieu ne l'ai pas dit car elle a pensé ainsi: puisque l'injonction vise à nous protéger d'un danger, tout ce qui peut être ajouté pour éloigner de ce danger doit l'être.

כלי יקר

"אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן" .. נראה לפרש שהאשה לא שמעה הציווי מפי הגבורה כי אם מפי בעלה וז"ש (פסוק טז) ויצו ה' אלהים על האדם לאמר. מהו לאמר, אלא שיאמר גם לאשתו שאכילה זו מסוכנת כי מטעם זה נאמר על האדם ולא נאמר אל האדם אלא על, היינו על אודות שלא להביא את עצמו בסכנה. והאדם ראה בשכלו לעשות סייג ולהוסיף על הציווי לאסור לאשתו אף הנגיעה כדי שלא תבא לידי אכילה, וחווה סברה שאמר לה הכל מפי

הגבורה על כן בא לה טעות זה כי מצא לו הנחש להטעותה [...] ועם אדם הראשון לא היה יכול להוכיח כלום כי אדם ידע האמת שלא צוה ה' על הנגיעה והוא הוסיף מדעתו.

Keli Yakar

"Vous n'y toucherez point": l'explication semble être que la femme n'a pas entendu l'ordre de Dieu mais de la bouche d'Adam, ce qu'indique le verset : "L'Éternel-Dieu donna un ordre à l'homme, en disant" ([Genèse 2,16](#)). Que veut dire : "en disant" ? Pour qu'il transmette à sa femme que consommer de cet arbre est dangereux. C'est pour cette raison qu'il est dit (littéralement) "concernant l'homme" et non "à l'homme", concernant le fait de se mettre en péril. Adam a pensé raisonnable de mettre une barrière, d'ajouter à l'injonction divine en interdisant à sa femme même de toucher pour qu'elle n'en vienne pas à en consommer. Eve a pensé que tout avait été dit par Dieu, elle a donc été induite en erreur, et le serpent a mis à profit cette incompréhension pour la tromper [...] mais il (le serpent) n'aurait pas pu argumenter face à Adam car celui-ci connaissait la vérité ; l'ordre de ne pas toucher (l'arbre) ne provenait pas de Dieu mais de lui-même.